

Opinie: Vrij Links moet trouw zijn aan zijn vrijzinnige, seculiere wortels

Standbeeld van de filosoof Spinoza op de Zwanenburgwal in Amsterdam met de tekst: 'Het doel van de staat is de vrijheid'. Foto Martijn Beekman

De filosoof Spinoza heeft het zaad gestrooid voor het vrije Europa waar het seculiere gedachtegoed kon bloeien. Vrij Links neemt afstand van de suggestie dat niet-westerse Nederlanders in

bescherming moeten worden genomen tegen het vrije debat, stellen Asis Aynan, Femke Lakerveld, Eddy Terstall en Keklik Yücel.

[Asis Aynan](#), [Femke Lakerveld](#), [Eddy Terstall](#) en [Keklik Yücel](#) 17 mei 2018, 16:48

Groepsdenken splijt het land. Nationalistisch rechts laaft zich aan nationaalromantiek en regressief links antwoordt met het al even weinig verbindende verhaal van identity politics. De groep verdringt zowel de natie als het individu. Het progressieve links, dat stoelt op universele waarden en verheffing, hapt in de nieuwe eeuw als een zwaargewonde naar adem.

Wij, progressieve Nederlanders van diverse komaf, weigeren het progressieve gedachtengoed, dat niet alleen in Nederland maar in het hele Westen een motor is geweest achter de vrijheid en de moderniteit, op te geven. We zijn ongerust over de groeiende polarisatie en segregatie en verlangen naar een Nederland waarin mondige en zelfstandige burgers zichzelf en de samenleving in het geheel kunnen helpen verheffen. Daarom pleiten wij voor een 'Vrij Links' dat weer trouw is aan haar vrijzinnige, seculiere wortels.

Linkse en progressief liberale stromingen hebben hun bestaansrecht grotendeels te danken aan de strijd tegen de idee dat het individu zijn lot uit handen geeft. Dit lange avontuur dat met de Verlichting is begonnen, heeft tijdens de Franse Revolutie gestalte gekregen. Tijdens de Industriële Revolutie leverde dit een georganiseerd proletariaat op en tussen de jaren vijftig en tachtig van de vorige eeuw beleefde het haar hoogtijdagen. Dat avontuur is wat ons betreft nog niet ten einde.

Op de vruchtbare Nederlandse grond heeft de grote filosoof Spinoza het zaad gestrooid voor het vrije Europa waarin wij nu leven en waar democratie en het seculiere gedachtengoed konden bloeien. Onder de slagschaduw van de etnisch-religieuze tegenstellingen willen wij een appel doen op de moderne progressieven en de oorsprong van onze vrijheid terug in de herinnering roepen. In lijn met het levenswerk van de radicale Verlichters is het anno 2018 hoognodig om pal voor de vrijheid van het individu en geweten te staan.

Wij pleiten voor een vrij en onbelemmerd debat, een levensbeschouwelijk-neutrale staat, seculier onderwijs voor alle kinderen en een herwaardering van individuele vrijheid.

Het vrije debat

Een open maatschappij staat of valt met de aanwezigheid van het vrije woord. Nederland is al eeuwen een land waarin een wereldbeeld geschokt of uitgedaagd mocht worden en dat heeft een unieke, vrije samenleving opgeleverd. Wat voor de één een belediging is, kan voor de ander een nieuwe observatie of een analyse zijn.

Vrij Links neemt afstand van de suggestie dat niet-westerse Nederlanders in bescherming moeten worden genomen tegen het vrije debat, omdat ze nog niet klaar zouden zijn voor uitingen van de moderniteit. Wij beschouwen deze zienswijze, die door de Britten 'the racism of lower expectations' wordt genoemd, als een miskennis van de individualiteit van Nederlanders met een niet-Westerse achtergrond.

Een open samenleving kenmerkt zich door een vreedzame strijd van ideeën, waarbij het beste idee steeds aan invloed wint. Het buiten het debat houden van bepaalde, bijvoorbeeld religieuze, gebruiken of ideeën helpt alleen het theocratische patriarchaat. Het remt individuele emancipatie.

Politieke correctheid leidt tot karakterloze en onbeduidende kunst; een academisch klimaat zonder schurende meningen leidt tot intellectueel weerloze laureaten en culturele verarming.

Geen enkel idee, religieus of profaan, is in de vrije wereld boven kritiek verheven. Ideeën hebben geen rechten. Burgers hebben rechten. Ideeën worden in een open samenleving steeds weer door vrije burgers getoetst op waarheid en moraliteit.

Een neutrale staat en seculier onderwijs

De concessies die in voorgaande eeuwen aan de religieuzen zijn gedaan, kon de Nederlandse maatschappij nog absorberen. Door grote demografische veranderingen, vooral in de grote steden, gaat dit inmiddels moeizaam. Een conservatief religieus wereldbeeld concurreert met progressieve waarden, vooral daar waar het gewetensvrijheid en de autonomie van het individu betreft.

Vrij Links is tegen de aparte vermelding van vrijheid van godsdienst in de grondwet omdat dit leidt tot een voorkeursbehandeling van diegenen die zich tot een van de grote godsdiensten rekenen. Alle vrijheden waarop gelovigen aanspraak kunnen maken – vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging, vrijheid van vergadering en betoging – zijn al veilig verankerd in de wet en in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Wanneer secularisatie onder druk staat, staan ook de persoonlijke vrijheden onder druk en kunnen zaken als homofobie, geslachtsongelijkheid en geloofsdruk een vlucht nemen. Dit leidt onherroepelijk tot een afname van gelijke kansen en tot verlies aan talent. Wij pleiten dan ook voor een stevig seculier systeem. Ook in het onderwijs.

Secularisme wordt vaak bewust of onbewust gelijkgesteld met atheïsme, terwijl het niets anders betekent dan een neutraal maatschappelijk speelveld voor alle ideeën en opvattingen. Vrij Links maakt zich sterk voor de afschaffing van het bijzonder geloofsonderwijs tijdens reguliere lessen. Twijfel en onderzoek zijn de stuwende krachten achter individuele ontplooiing; leerlingen moeten (zelf)kritisch leren nadenken en eigen inzichten kunnen ontwikkelen over alle religies en levensbeschouwingen.

Individuele vrijheid

Vrij Links staat voor gelijkwaardigheid van de mens ongeacht geslacht, huidskleur, geaardheid en levensovertuiging. Het is de basis voor het compromisloze anti-discriminatieprincipe. Dit principe is het kroonjuweel van de vrijzinnige beweging, passend in een traditie waarin gevochten is voor de opwaardering van het individu tegenover het collectief en voor individuele emancipatie.

Een deel van het huidige 'links' vaart mee op de populariteit van het denken in identiteiten. In deze uit Amerika overgewaarde trend worden mensen ingedeeld in verschillende groepen, gedefinieerd door religie, achtergrond, geslacht, geaardheid of ras. Vrij Links gaat ervan uit dat in een wereld met zeven miljard mensen zeven miljard verschillende identiteiten bestaan en verwerpt het groepsdenken van links en rechts.

Elk mens is vrij zijn levenspad te kiezen. Vrije partnerkeuze, zeggenschap over het eigen lichaam en de eigen seksualiteit zijn de meest intieme, persoonlijke en misschien wel belangrijkste mensenrechten.

De vrijheid in de vorm waarin wij haar kennen is door generaties voor ons bedacht en bevochten. De vrijheid van woord en geweten zijn niet ‘westers’ of relatief, maar intrinsiek waardevol. Deze zachte humane waarden zijn kwetsbaar maar vormen tegelijkertijd het grootste succesverhaal van de menselijke geschiedenis.

Grote, autonome denkers hebben de kiem gelegd voor onze moderniteit en democratie. We kunnen als vrije progressieven niet anders dan voortgaan op de weg die door Spinoza en diens geestverwanten ‘Verlicht’ is.

Asis Aynan is schrijver, **Femke Lakerveld** is actrice, **Eddy Terstall** is filmmaker en **Keklik Yücel** is ex-Kamerlid voor de PvdA.

Op dinsdag 22 mei vindt om 20.30 een debat over dit manifest plaats in De Balie in Amsterdam.